

«ТАСДИК МЕКУНАМ»

Ректори Академияи идоракунии
давлатии назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон, номзади
илмҳои педагогӣ, дотсент,
Сафарзода Д.Ч.
« 20 » _____ 2025 с.

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар ба диссертатсияи Мирзозода Мавлудахон Зайнӣ дар мавзӯи «Заминаҳои иҷтимоӣ-ҳуқуқии ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.01 – Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат, таърихи таълимот оид ба ҳуқуқ ва давлат

Мутобиқати муҳтавои диссертатсия ба ихтисос ё соҳаи илми эълошуда. Диссертатсияи Мирзозода Мавлудахон Зайнӣ таҳқиқоти илмии анҷомёфтае мебошад, ки аз ҷониби муаллиф ҳамаҷониба таҳқиқ гардида, ба яке аз масъалаҳои муосир ва мубрами илми ҳуқуқшиносӣ – ислоҳоти судию ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бахшида шуда, мазмун ва муҳтавои он ба шиносномаи ихтисоси 12.00.01 – Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълимот дар бораи ҳуқуқ ва давлат, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шудааст, мутобиқ мебошад.

Саҳми илми доғалаб дар ҳалли масъалаи илмӣ ё коркарди проблемаи илмӣ бо арзёбии аҳаммияти он. Таҳқиқоти диссертатсионӣ ба яке аз масъалаҳои муосир ва ҳалталаби илми ҳуқуқшиносӣ, дар Тоҷикистон бахшида шудааст.

Ислоҳоти судӣ ба ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, манфиати давлат, ташкилотҳо, қонуниятро адолат, назорати иҷроӣ саривақтии санадҳои судӣ, баланд бардоштани сифат ва самаранокии фаъолияти судҳо, беҳтар намудани вазъи иҷтимоии судяҳо ва кормандони

дастгоҳи судҳо, инчунин такмили қонунгузорӣ дар ин самт равона гардидаанд. Ин рисолати начибро танҳо дар шароити таъсиси низоми судии демократӣ бо назардошти таҷрибаи таърихии тоҷикон метавон иҷро намуд.

Ислоҳоти судӣ дар ҚТ аз соли 1991 оғоз шуда буд ва аллакай корҳои зиёде дар ин самт анҷом дода шудаанд. Соли 1994 Конститутсияи ҚТ қабул гардида, дар он ҳокимияти судӣ ҳамчун шохаи мустақили ҳокимияти давлат муайян шуд, ки дар таъмини адолати иҷтимоӣ, таҳкими қонуният ва рушди ҷомеаи демократию ҳуқуқбунёд, ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсонро шаҳрванд нақши муҳим гузошт. Дар даврони соҳибистиклолии кишвар дар самти ташкилу таҳкими ҳокимияти судӣ, таъмини қонуният ва адолати судӣ корҳои зиёде ба сомон расонида шуданд.

Аз ҷумла, барои рушду таҳкими мақомоти судӣ чор барномаи ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ (солҳои 2007-2010, 2011-2013, 2015-2017, 2019-2021) қабул карда шуд, ки онҳо барои пешрафти соҳа, баланд бардоштани мақоми суд дар ҷомеа, таъмини шароити зарурӣ барои баррасӣ ва ҳалли одилонаи парвандаҳои судӣ, ҳифзи ҳуқуқу манфиатҳои қонунии шаҳрвандон, ташкилоту муассисаҳо ва умуман, ҷиҳати ба амал баровардани адолати судӣ нақши муҳим доранд. Аммо, ба натиҷаҳои мусбат нигоҳ накарда, ислоҳоти судӣ давом дорад, чунки дар фаъолияти мақомоти судӣ то ҳол камбудии низ ҳастанд. Тезонидани ислоҳоти судӣ ба яке аз масоили муҳимтарини сохтмони давлатӣ таъдил ёфтааст.

Барои ноил шудан ба ин мақсад чунин ҳуҷум карда шудааст, ки мардуми тоҷик дар пасманзари мавҷудияти фарҳанги маънавиву осоиштагӣ дар ҳама марҳилаҳои таърихӣ роҳу василаҳои самаранок ва мақсадноки таъмини ҳаёти осоишта, адолати иҷтимоӣ, тақмил додани шаклҳои ба амалбарории онро таҷриба намудааст. Ақидаҳои пешқадами муттафакирони форсу тоҷик доир ба таъмини адолат ва осоиштагии ҳаёти мардуми кишвар, ки озмоишҳои гуногуни таърихиро гузашта, то

имрӯз ба мо ҳамчун таҷрибаи нодири танзими муносибатҳои ҷамъиятӣ расидаанд, аҳамияти ҳуқуқӣ, маънавию фарҳангии худро гум накарданд. Онҳо таҳкурсии бозғамии қонунгузорию муосири миллиро дар самти рушди адолати судӣ ташкил додаанд.

Вобаста ба ин, ҳифзу ҳимояи фарҳангу маънавият, расму оин, эҳё ва муаррифии барҷастаи онҳо дар сатҳи ҷаҳонӣ ва пеш аз ҳама, танзими мунсоибатҳо дар ин ҷода ҳамчун самти афзалиятноку меҳварии сиёсати иҷтимоиву ҳуқуқии Ҳукумати ҚТ-ро дар даврони Истиқлол ташкил додааст.

Муаллиф қайд менамояд, ки дар ҷумҳурии халқи Тоҷикистон, маҳз бо Конститутсияи кишвар алоқаманд будани заминаи бунёди давлати ҳуқуқбунёд, демократӣ ва дунявиро дарк намуда, ҳамчун баёнгари соҳибхитиёрӣ ва сарчашмаи ягонаи ҳокимияти давлатӣ, бо сарвари Пешвои хирадманди худ мухтарам Эмомалӣ Раҳмон сарнавишти худро тибқи муқаррароти ин ҳуҷҷати воқеан тақдирсоз муайян намуд, самтҳои пешрафти ҳамаи соҳаҳои зиндагиашро мушаххас гардонид.

Ба андешаи муаллиф Конститутсияи ҚТ низоми мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва идоракунии давлатӣ, низоми мақомоти судӣ ва прокуратура, усулҳои ташкилӣ ва шаклҳои фаъолият, принсипу салоҳияти онҳоро муайян кард, меъёрҳои конституционӣ инчунин тартиби интихоб кардан ва ҳолати ҳуқуқии Президент, низоми мақомоти маҳаллии ҳокимият ва идоракунии давлатӣ, низоми худидораи маҳаллӣ, тартиби ташкилӣ, фаъолият ва салоҳияти онҳоро низ дар бар гирифт. (саҳ 49)

Ба муаллиф муяссар гардидааст, ки вобаста ба дигаргунҳои куллии сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ дар Тоҷикистон ислоҳоти асосҳои адолати судиро дар кишвар ба марҳилаҳои зерин ҷудо намояд:

- 1) оғози ислоҳоти судию ҳуқуқӣ дар таърихи давлатдорӣ милли аз солҳои 1990-1994;
- 2) марҳилаи дуҷуми ислоҳоти судию ҳуқуқӣ дар солҳои 1994-2003;
- 3) марҳилаи сеҷуми ислоҳоти судию ҳуқуқӣ дар солҳои 2003-2016;

4) марҳилаи чоруми ислохоти судию ҳуқуқӣ аз соли 2016 оғоз шудааст.(саҳ 57)

Бояд тазаккур дод, ки унвонҷӯй дар ҳалли масъалаҳои илмие, ки вобаста ба рушди илми ҳуқуқшиносӣ ва қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад, саҳми назаррасӣ худро гузоштааст. Ҳамзамон мушкилоти илмиеро қорқард намудааст, ки ҳалли онҳо барои рушди илми ҳуқуқшиносӣ ва тақмили қонунгузорию мамлакат метавонанд саҳми назаррас гузоранд, аз ҷумла:

– дар доираи асосҳои назариявии таҳқиқот, аз ҷониби муаллиф маҳфумҳои асосӣ ва ҷузъҳои таркибии он, инчунин тавсифи моҳиятии ислохоти судию ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳқиқ қарда шудааст;

– таҳқиқ ва муайян намудани ташаккули ғояҳои пешбарандаи адолати судӣ тибқи афқору ақидаҳои таълимоти ҳуқуқӣ;

– муайян қардани заминаҳои иҷтимоӣ - ҳуқуқии ташаккули асосҳои адолати судӣ дар Тоҷикистон;

– ҷустуҷӯ ва муайян қардани асосҳои иҷтимоӣ-ҳуқуқии адолати судӣ дар таърихи ташаккули ҷомеа, имқонияти эҳёи фарҳанги ғании миллӣ ва истифодаи онҳо дар ҳалли низоъ ва баҳсҳои ҳуқуқӣ;

– таҳқиқ ва муайян намудани унсурҳои пешқадами иҷтимоӣ дар ташаккули асосҳои адолати судӣ дар замони муосир ва омӯзиши имқонияти истифода бурдани онҳо дар пешбурди судӣ;

– таҳлили назариявӣ-илмии асосҳои қонституционии баамалбарории адолати судӣ дар ҚТ ва натиҷаҳои таъбиқи барномаҳои ислохоти судию ҳуқуқӣ;

– ҷустуҷӯи самтҳои пурсамар ва шаклҳои самараноки баррасии одилонаи парвандаҳои ҷиноятӣ, маданӣ, оилавӣ ва маъмурий баҳри таъмини адолати иҷтимоӣ дар ҚТ;

– муайян кардани мушкилоти мавҷуда дар амалӣ шудани барномаҳои ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ, татбиқи дуруст ва одилонаи меъёрҳои ҳуқуқӣ, ҷустуҷӯи роҳҳои ҳалли муаммо дар фаъолияти мақомоти судӣ;

– таҳлил ва омӯзиши унсурҳои, ки ба амалӣ шудани адолати судӣ ва барномаҳои ислоҳоти судию ҳуқуқӣ монеъ мешаванд ё мусоидат мекунанд;

– таҳлили донишҳои назариявӣ оид ба адолати судӣ, ҷустуҷӯи самт ва ҳадди истифодаи онҳо бо назардошти мавқеи Тоҷикистон дар ҳаёти ИДМ ва ҷомеаи ҷаҳонӣ;

– асоснок кардани пешниҳод, ҳулоса, тақлифҳо доир ба роҳҳои тақмил додани асосҳои баамалбарории адолати судӣ, бартараф намудани монеаҳо дар самти дастрасии адолати судӣ ба шаҳрвандон;

– таҳлили амалишавии ҳуқуқу озодии инсон ва шаҳрванд дар партави ташаккули принципҳои адолати судӣ дар Тоҷикистон.

Ба ақидаи муаллиф масъалаи дигаре, ки дар ин ҷабҳа ниёз ба баррасӣ дорад, муайянсозии таносуб миёни мафҳумҳои «ҳуқуқ» ва «озодӣ» аст. Ин ду истилоҳ бо вучуди он ки нуктаи марказии илми ҳуқуқи инсонро ташкил медиҳанд ва дар шартномаҳои байналмилалӣ конунгузории миллӣ пайваستا истифода мешаванд, таърифи расмӣ надоранд ва дар муҳити илмӣ низ атрофи онҳо андешаҳои якранг ҷой надорад. Онҳо гӯё дар умум маълуманду равшананд, вале дар асл тааммули амиқ дар шиноخت ва дарки паҳнояшон дар ҳар зӯҳуроти мушаххас баҳсҳои доро аст, ки ба гунаи масъалаи марказии ҳастӣ ва шуур дар фалсафа, тақдирӣ дарки мафҳуми ҳуқуқ ва озодиро печида кардаанд.

Андешаи мазкур ба натиҷаҳои эътирофшудаи илмӣ, маводи таърихӣ-ҳуқуқӣ ва конунгузорӣ асос ёфтаанд.

Натиҷаҳои таҳқиқоти гузаронидашудаи муаллиф аз он шаҳодат медиҳанд, ки таҳқиқот ба омӯзиши ҳамаҷонибаи назариявӣ амали

мавзуи баррасишуда, таҳлили хулосаҳои бадастомада, пешниҳодҳо ва хулосаҳои илман асосноккардашуда дар рисола пешниҳодгардида, навовариҳои илмиро дар самти мазкур муайян мекунад.

Хулоса кардан мумкин аст, ки дар таҳқиқоти диссертатсионӣ муаллиф кӯшиш намудааст, ки нуқтаи назари худро баён намояд, лаҳзаҳои баҳснокро ҷудо намуда, тавачҷухро ба ақидаҳои нав ҷалб карда, фаҳмиши худро дар бораи масъалаҳои ҳуқуқӣ, ки дар ин самт ба миён меоянд, пешкаш намояд.

Ҳамзамон, мақсади таҳқиқоти мазкур ин эътироф гаштан, кафолати таъмини риоя, иҷро ва ҳимояи ҳуқуқҳои инсон мебошад. Маҳз ин ҳадафҳо имкон медиҳанд, ки минбаъд ҳуқуқ мувофиқи таъйинот ва табиати аслии худ на танҳо дар доираи меъёри ҳуқуқии расмӣ, инчунин дар амал баҳри таъмини адолати иҷтимоӣ татбиқ гардад. Ба ғайр аз ин, ҳадафи муҳаққиқро дар рисола таҳқиқи унсурҳои сохтори дохилии асосҳои таъмини адолати судӣ, аз ҷумла принсипҳои адолати судӣ ташкил дода, таҳқиқи ҳуқуқии паҳлуҳои ҷудогонаи он вазифаҳои пажӯҳишро муайян кардааст.

Ҳамин тавр, дар натиҷаи таҳқиқи гузаронидашуда муаллиф хулосаҳои зеринро пешниҳод кардааст:

1. Пайдоиш ва ташаккули асосҳои таъмини адолати иҷтимоӣ бо ташаккули афкор, ҷаҳонбинӣ ва ақидаҳои пешқадами иҷтимоӣ вобастагии устувор пайдо намудааст, ки дар зинаҳои муайяни таърихӣ ба вуҷуд омада, такмил дода шуда, инкишоф ёфта ва расман эътироф гаштаанд. Ташаккули муносибатҳои ҷамъиятӣ ба афкору ақида, пайдоиши таҷрибаи муайян дар низоми давлатдорӣ, танзими соҳаҳои идоракунии давлат, иқтисодӣ, иҷтимоиву ҳуқуқӣ мусоидат карда, боиси пайдоиш ва тасдиқи маҷмуи донишҳо ва меъёри рафтор мегардад, ки бо роҳи боварӣ, эътиқод ба ин дониш-меъёрҳо самти мақсадноки амал кардан ва рушд муайян карда шудаанд.

2. Омӯзиш ва таҳлили асосҳо ва меъёру арзишҳои таълимоти мактаби мовароуннаҳрии ҳуқуқи исломӣ оид ба адолати судӣ дар

чараёни таълим ва омода кардани мутахассисони ин соҳа, баҳри баланд бардоштани сатҳи масъулиятшиносӣ, худшиносии миллӣ, дарк ва шинохти нақши мутафаккирони тоҷик дар инкишоф ва рушди тамаддуни ҳуқуқии инсон ногузир буда, ин раванд бояд тақвият дода шавад. Ба инобат гирифтани арзишҳои таълимоти мактаби мовароуннаҳрии ҳуқуқи исломӣ оид ба адолати судӣ дар такмил додан ва рушди ғоявии конунгузории мурофиавии судии ҚТ ва дар танзими муносибатҳои ҷамъиятӣ дар ин самт яке аз тадбирҳои муҳим ва ногузирӣ замони муосир аст.

3. Ғайр аз ин муаллиф қайд мекунад, ки ислоҳоти судию ҳуқуқӣ дар Тоҷикистон баробари эълон гаштани Истиқлоли давлатӣ ва қабули Конститутсияи кишвар оғоз гардид, ки самти рушду пешрафти адолати судиро дар кишвар мушаххас гардонид. Меҳвари ислоҳоти судию ҳуқуқиро дар Тоҷикистон ҳифзи ҳуқуқи озодихоии инсон ва шаҳрванд ташкил дод. Тавассути меъёрҳои конституционӣ принципҳои адолати судӣ шакли расмӣ гирифтанд ва хусусияти умумихатмӣ пайдо карданд ва амалӣ гаштани онҳо минбаъд ҳам зарурияти такмил дода шудани фаъолияти тамоми мақомоти ваколатдори давлатӣ, амалҳои мурофиавию судиро талаб мекунад, ки ҳадафи ислоҳоти судию ҳуқуқиро дар Тоҷикистон ифода мекунанд.

4. Марҳилаи баъдинаи рушди ҳаёти ҷомеа зарурати такмили низоми сиёсӣ ва иқтисодиро ба миён овард. Вусъати бештар бахшидан ба демократикунонии ҷомеа ва бо ҳамин роҳ гузоштани заминаҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, мусоидат ба рушди иқтисодиёти мамлакат, аз ҷумла татбиқи минбаъдаи муносибатҳои нави иқтисодии ба иҷтимоиёт нигаронидашуда ва дар маҷмӯъ, фароҳам овардани шароити лозима барои рушди ҷамаи соҳаҳои зиндагии ҷомеа соли 2016 омилҳои асосии ворид кардани тағйиру иловаҳо ба Конститутсия гардиданд. Бинобар ин, бо назардошти пешрафти ҷомеа ва ба миён омадани муносибатҳои нави ҷамъиятӣ, таъмини адолати судӣ мутобиқ ба стандартҳои

байналмилалӣ ва меъёрҳои санадҳои ҳуқуқии миллӣ, таҳкими кафолати хифзи судии ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шахрванд ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ дар кишвар идома дода шуданд.

Натиҷаҳои мушаххаси илмӣ (бо нишон додани наwgонӣ, аҳаммияти илмӣ ва амалии онҳо), ки барои он ба доwtалаб додани дараҷаи илмии дархостшаванда мумкин аст.

Таҳқиқоти ба ҳимоя пешниҳодшуда нахустин таҳқиқоти маҷмуавӣ оид ба масъалаҳои заминаҳои иҷтимоӣ-ҳуқуқии ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон баҳисоб меравад. Нуқтаҳо, андешаҳо, ақидаҳо ва мулоҳизаҳои илмии диссертатсия, ки ба ҳимоя пешниҳод гардидаанд, наwgонии таҳқиқот ва натиҷаҳои ҳалли вазифаҳои гузошташударо нишон медиҳанд. Навгонии илмии таҳқиқот дар он аст, ки дар илми ҳуқуқи ватанӣ ин аввалин кӯшиши омӯзиши ҳамаҷонибаи масъалаҳои заминаҳои иҷтимоӣ-ҳуқуқии ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Дар рисола кӯшиш ба харҷ дода шудааст, ки мафҳум, мақсад, моҳият, заминаи ҳуқуқӣ ва рушди конунгузорӣ дар ин соҳа ошкор карда шавад.

Пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ, ки аз ҷониби муаллиф таҳия шудаанд, ба такмили асосҳои ҳуқуқии танзими заминаҳои иҷтимоӣ-ҳуқуқии ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нигаронида шуданд.

Хулоса ва тавсияҳои дар таҳқиқот зикргардида барои ҳалли масъалаҳои умуминазариявии вобаста ба заминаҳои иҷтимоӣ-ҳуқуқии ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон заминаи илмӣ фароҳам меоранд.

Бо мақсади исботи навиштаҷоти болозикр метавон ба чанде аз натиҷаҳои илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ ишора намуд, ки дар асоси он доwtалаб Мирзозода М.З., арзандаи дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ мебошад:

Дар навгонии 2 муаллиф зикр мекунад, ки асосҳои адолати судӣ ҳамчун ғояҳои пешқадам ва раҳнамо дар ҷараёни ташаккули афкор, ҷаҳонбинӣ ва ақидаҳои пешқадами иҷтимоӣ дар зинаҳои муайяни таърихӣ рушд ёфтаанд, мазмун ва аҳамияти онҳо дар танзими муносибатҳои ҷамъиятӣ бо натиҷаи рӯйдодҳои таърихиву иҷтимоии замони муосир ғанӣ гаштаанд. Омӯзиш ва таҳлили асосҳо ва меъёру арзишҳои таълимоти мактаби мовароуннаҳрии ҳуқуқи исломӣ оид ба адолати судӣ дар ҷараёни таълим ва омода кардани мутахассисони ин соҳа, баҳри баланд бардоштани сатҳи масъулиятшиносӣ, худшиносии миллӣ, дарк ва шинохти нақши мутафаккирони тоҷик дар инкишоф ва рушди тамаддуни ҳуқуқии инсон ногузир буда, ин раванд бояд тақвият дода шавад. Ба инобат гирифтани арзишҳои таълимоти мактаби мовароуннаҳрии ҳуқуқи исломӣ оид ба адолати судӣ дар такмил додан ва рушди ғоявии конунгузории мурофиавии судии ҚТ ва дар танзими муносибатҳои ҷамъиятӣ дар ин самт яке аз тадбири муҳим ва ногузирӣ замони муосир аст.

Дар навгонии 6 омӯзиши пешрафти муносибатҳои ҷамъиятӣ зарурати шаклҳои нави батазимдарории муносибатҳои сиёсӣю иҷтимоӣ, хусусан байни шахс ва давлат, ташаккули қоидаҳои пешқадами дар амал тасдиқёфтаре ба миён овардааст, ки дорои заминаҳои иҷтимоӣ-фарҳангию маънавӣ, аз ҳуқуқи инсон ва анъанаҳои фарҳангӣ-маънавии миллӣ сарчашма гирифта мебошанд. Эътироф гаштан, кафолати таъмини риоя, иҷро ва таҳти Ҳимоя қарор дода шудани ҳуқуқҳои инсон – маҳз ҳамин ҳадафҳо имкон медиханд, ки минбаъд ҳуқуқ мувофиқи табиот, табиати аслии худ дар меъёри ҳуқуқи расмӣ ифодаи худро ёфта, ҳадду низоми давлатдориро таҳти танзим, назорат ва тобеияти худ қарор диҳад.

Дар навгонии 8 муаллиф дар рафти таҳқиқот дар бораи асосҳои конституционии баамалбарории адолати судӣ баҳампайвастагӣ, ягонагӣ

ва баҳамвобастагии қоидаҳои муурофиавии судиро дар амал таъмин намуданд зикр намудааст. Дар ҳама зинаҳои муурофиаи судӣ принципҳои конститусионии баамалбарории адолати судӣ бевосита амал мекунанд. Вайрон шудан, риоя нашудани принципҳои адолати судӣ боиси бекор шудан ё безътибор дониста шудани натиҷаи амалҳои муурофиавӣ ва ҷавобгарии ҳуқуқӣ мегардад. Яке аз муҳимтарин асосҳои сохти конститусионии баамалбарории адолати судӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мувоҳида ва баробарии тарафҳо эътироф гаштааст. Барои амалӣ гаштани ин асоси роҳбарикунандаи конститусионӣ дар меъёрҳои қонунгузории муурофиавии кишвар доираи васеи имкониятҳои иштирокчиёни он пешбинӣ шуданд.

Такмил дода шудани асосҳои конститусионии адолати судӣ оид ба парвандаҳои ҷиноятӣ бо назардошти дастовардҳои илмӣ ва амалияи муқовимат ба ҷиноят ва ҷинояткорӣ пайваستا роҳандозӣ гашта истодааст. Такмил дода шудани қонунгузории миллӣ оид ба адолати судӣ яке аз самтҳои сиёсати ҳуқуқии кишвар мебошад, ки бо мақсади такмили фаъолияти мақомоти ҳокимияти судӣ, ҳифзи ҳуқуқ дар самти таъмини адолати иҷтимоӣ, ҳамчунин таъмини сифати мазмуни санадҳои татбиқи ҳуқуқ ва механизми амалӣ гардидани онҳо анҷом дода шуда истодааст.

Бояд қайд намуд, ки дар баробари муваффақиятҳои ишорашуда, инчунин дар рисолаи илмӣ баъзе масъалаҳои баҳсноку норавшан ҷой доранд, чунончи:

1. Нуқтаи панҷуми ба ҳимоя пешниҳодшаванда ба масъалаи ҳуқуқи инсон бахшида шуда, муҳаққиқ дар зербоби 2.1. низ ба ин масъала зиёдтар тавачҷуҳ менамояд ва аз доираи мавзӯи таҳқиқ, яъне заминаҳои иҷтимоӣ ҳуқуқии ислоҳоти судию ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон то андозае дур мешавад.

2. Дар зербоби 1.2., ки «Раванди ташаккулёбии заминаҳои иҷтимоӣ ҳуқуқии адолати судӣ дар раванди марҳилаҳои ислоҳоти

судию ҳуқуқӣ» унвон дорад, даврабандии ислохоти судию ҳуқуқӣ дар Тоҷикистон пешниҳод гардида, хусусияти навгониро дорад, вале он дар нуктаҳои ба Ҳимоя пешниҳодшаванда ҷой дода нашудааст.

3. Дар хулосаи зербоби 2.2., ки «Фарҳанги ҳуқуқӣ ва роҳҳои таъмин намудани самаранокии адолати судӣ ва такмил додани асосҳои конституционии адолати судӣ дар партави Концепсияи сиёсати ҳуқуқӣ дар Тоҷикистон» номгузорӣ гардидааст, нақши фарҳангу маърифати ҳуқуқӣ дар таъмини самаранокии адолати судӣ нишон дода нашуда, хулосаи мазкурро аз нигоҳи илмӣ нопурра месозад. Бинобар ин, диссертантро зарур аст, ки роҷеъ ба масъалаҳои дар зербоби мазкур таҳқиқшуда хулосаи мукаммали илмӣ пешниҳод намояд.

Аммо, эрод ва норасоҳои ишорашуда ба мазмуну мундариҷаи диссертатсия таъсир намерасонанд ва арзиши илмии онро коста намегардонанд.

Автореферат ба мухтавои диссертатсия мувофиқат дорад. Дар автореферат натиҷаҳои асосии таҳқиқот, алалхусус мазмуни мухтасари таҳлили кофии бобҳо ва зербобҳои диссертатсия дарҷ ёфтаанд.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот.

Саҳми шахсии муаллиф бо ширкати бевоситаи ӯ дар таҳқиқоти диссертатсионӣ, пешбарии фикру ақидаҳо, тавсияҳо бо истифода аз ҳуқуқи ташаббуси конунгузорӣ, мафҳумҳо, хулосаҳо ва нуктаҳои илмӣ, ки ба Ҳимоя пешниҳод карда мешаванд, дар мақолаҳои илмӣ, маърузаҳо, иштирок дар конференсияҳои илмӣ-амалии Ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ исбот карда мешаванд. Диссертатсия дар шӯъбаи таърихи давлат ва ҳуқуқи Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови АМИТ муҳокима шуда, барои Ҳимоя пешниҳод шудааст. Муқаррароти асосӣ ва хулосаҳои диссертатсия дар мақолаҳои муаллиф дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нашр расидаанд. Натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар

конференсияҳои илмӣ-амалии сатҳи байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ, мизҳои мудаввар ва дигар ҳамоишҳои зерин дар шакли маърузаи илмӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд.

Мутобиқати таҳассуси илмии доктара ба дараҷаи илмӣ.

Диссертатсияи **Мирзозода М.З.**, ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд. Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Сатҳи нафгонии илмии диссертатсионӣ, нуктаҳои илмӣ ва пешниҳоду тавсияҳои амалие, ки ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, мақолаҳои илмӣ ва маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ шахсии муаллифро тасдиқ менамоянд. Инчунин, тарзи навишт, масъалагузорӣ ва услуби таҳқиқоти илмӣ шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳад.

- Қисмати хотимагии тақриз — хулоса.

Хулоса, рисолаи диссертатсионии **Мирзозода М.З.**, ба талаботҳо оид ба қорҳои диссертатсионӣ дар мавриди дарёфти дараҷаи илмии номзади илм мувофиқ буда, муаллифи он сазовори ноил гардидан ба дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.01 – Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълим дар бораи ҳуқуқ ва давлат мебошад.

Тақриз дар асоси муқаррароти мавҷуда, махсусан бандҳои 76, 77, 78, 79 ва 81-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, таҳия ва пешниҳод гардидааст.

Диссертатсия ва автореферет дар семинари васеи илмӣ-назариявии назди кафедраи назарияи давлат ва ҳуқуқи факултети ҳуқуқшиносии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳокима шуд. Дар семинар иштирок намуданд: 10 нафар.

Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 10 нафар, «зид» нест, «бетараф» нест. Протоколи семинари васеи илмӣ-назариявӣ таҳти №7 аз «05» феввали соли 2025.

Тақризи муассисаи пешбар аз ҷониби Холинова Мижгона Муборакшоевна номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент мудири кафедраи назарияи давлат ва ҳуқуқи факултети ҳуқуқшиносии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон омода карда шуда, дар маҷлиси кафедра муҳокима ва ҷонибдорӣ карда шудааст. Дар маҷлис 10 нафар иштирок доштанд: тарафдор - 10 нафар, муқобил ва бетараф нест. Суратмаҷлиси кафедра таҳти №7 аз 05 феввали соли 2025.

Раиси семинари васеи илмӣ-назариявӣ:

номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсенти кафедраи назарияи давлат ва ҳуқуқи факултети ҳуқуқшиносии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Расулов Ф.М.

Ташхисгар: номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, мудири кафедраи назарияи давлат ва ҳуқуқи факултети ҳуқуқшиносии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Холинова М.М.

Котиб: ассистенти кафедраи назарияи давлат ва ҳуқуқи факултети ҳуқуқшиносии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҳасанов Б.А.

Имзохоро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо, коргузори ва корҳои

махсуси Академияи идоракунии давлатии
назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

05.02.25

Зоирхонзода Ф.З.

Суроға: 734003, ш. Душанбе, кӯчаи Саид Носир 33, Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Тел: 224-17-86, 224-83-93 (факс), email: info@apa.tj.